16. בשלח. מפלאי המן (שמות סג/א)

1. **שאלה**

רבי יצחק אמר: (שמות טז 16): אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ לָקֹטוּ, וכי מאן דאכיל קמעא, לקיט קמעא ומאן דאכיל יתיר לקיט יתיר? האם מי שאכל מעט ליקט מעט, ומי שאכל הרבה ליקט הרבה? **והא כתיב (שמות טז 18): [וְ]לֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה, וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר?** (אגב אורחא, ירד המן בפעם הראשונה בט״ו באייר, חודש ימים לאחר שיצאו ממצרים. בחודש זה אכלו עוגות שהוציאו ממצרים).

2. **תשובה**

אלא לפום אינון דאכלין לקטין אלא לפי מספר בני הבית היו מלקטים **משמע [אִישׁ לְפִי] אָכְלוֹ,** כלומר **מאן דהוה אכיל ליה** מי שהיה אוכל אותו (כל אחד לצורך אכילתו) **ובגיני כך** לכן **לא כתיב ׳אכילתו׳.**

3. **פסק הדין (הנסים הנלווים למן)**

מאי קא מיירי? מה דבר זה בא ללמדנו? **אחיד בר נש בעבדא או באמתא** (נניח ש.) אדם היה מחזיק עבד או שפחה **ואמר דהוא דיליה** והיה טוען שהוא אדונו. **אתא חבריה ואמר: האי עבדא דילי הוא** וחברו היה טוען שעבד זה הוא עבדו, **קריבו לקמיה דמשה לדינא** נגשו לפני משה לדין תורה.

אמר לון: כמה נפשאן בביתך? אמר להם: (לזה) כמה נפשות בביתך? **וכמה נפשאן בביתיה דדין?** (ולזה), כמה נפשות בביתו של זה?

אמר כך וכך. כל אחד היה אומר כמה נפשות יש במשפחתו.

וההוא שעתא באותה שעה (פסק את הדין), **אמר לון משה ״לקטו מחר״, וכל חד מנייכו ייתי לגבאי.** וכל אחד מכם יביא לי מה שליקט.

למחר נפקו יצאו **ולקטו. ואתיין קמי משה** באו לפני משה. **שוויין קמיה מנא, הוה מדיד ליה** שמו לפניו את המן, ומשה היה מודד אותו. **אי ההוא עבדא דדין** אם העבד היה שייך לזה, **אשכח ההוא עומרא דעבדא בההוא מנא** היה מוצא גם את עומר המן של אותו עבד. **דהא חד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה** כי היה עומר לכל אחד ואחד מנפשות ביתו, **מדיד לדין** אם מדד לזה **ואשתכח חסרא ההוא מיכלא דעבדא בההוא מנא דיליה** ונמצאה חסרה מידת המן של העבד **וחד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה** כי היה עומר לכל אחד ואחד מנפשות ביתו **אמר: עבדא דדין הוא** היה פוסק העבד הזה שייך לזה או לזה, **הדא הוא דכתיב (שמות טז 16): אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ לָקֹטוּ, וכתיב** (במשך הפסוק)**: עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם**[1]**.**

---

[1] מס׳ יומא עה/א: תניא, רבי יוסי אומר: כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין, כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין. כיצד? שנים שבאו לפני משה לדין, זה אומר: עבדי גנבת, וזה אומר: אתה מכרתו לי. אמר להם משה: לבוקר משפט. למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון - בידוע שזה גנבו, אם נמצא עומרו בבית רבו שני, בידוע שזה מכרו לו. וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין. זה אומר: היא סרחה עלי, והיא אומרת: הוא סרח עלי. אמר להם משה: לבקר משפט. למחר, אם נמצא עומרה בבית בעלה - בידוע שהיא סרחה עליו, נמצא עומרה בבית אביה - בידוע שהוא סרח עליה.